

Тромбоситопоз, яъне чӣ?

Манбаи инкишофи тромбоситҳо ҳуҷайраҳои аз ҳама калони мағзи сурхи устухон — мегакариоситҳо ба шумор мераванд. Тромбоситҳо бо роҳи фрагментатсияи ситоплазми мегакариоситҳо ташаккул меёбанд. Мегакариосит қобилияти ҳосил кардани псевдоподияи протромбоситарӣ дорад. Псевдоподияҳо аз девори капилляри синусӣ ба сӯроҳии раг гузашта, дар он чудошавии тромбоситҳо ба амал меояд. Давраи ҳосилшавии тромбоситҳо 10 рӯз давом мекунад. Мегакариобласт - пешавлоди промегакариосит ва мегакариосит буда, диаметри он 15-25 мкм аст. Ҳуҷайраи мазкур насли ҳуҷайраи унипотентӣ воҳиди колонияҳосилкунандаи мегакариоситарӣ (ВКҲ-МГС) мебошад. ВКҲ-МГС аз ҳуҷайраи полипотентии воҳиди колонияҳосилкунандаи миелопоз - ВКҲ-ГЭММ ҳосил мешавад. Ядро дорои фуруравихо буда, ситоплазма ҳосияти базофилӣ дорад. Мегакариобласт қобилияти бо митоз тақсим шуданро дошта, аҳён-аҳён 2 ядро дорад. Дар оянда он қобилияти бо митоз тақсим шуданро гум карда, бо роҳи эндомитоз тақсим мешавад. Дар ин ҳолат ядро полиплоидӣ гашта, ҳаҷми он меафзояд.

Промегакариосит- ҳаҷми ҳуҷайра 30-40 мкм буда, ядро полиплоидӣ – тетраплоидӣ (4n), октаплоидӣ (8n) дорад. Ҳаҷми ситоплазма калон шуда, дар он якчанд чуфт сентриолаҳоро фарқ мекунад. Ғайр аз ин, дар ситоплазма чамъшавии донаҳои азурофилӣ мушоҳида мешаванд. Ҳуҷайра бо эндомитоз тақсим шуда, полиплоидияи ядро зиёд мешавад. Мегакариоситҳои захиравӣ- онҳо 50-70 мкм андоза дошта, ядро калон ва ҳиссаҷадор бо дастаи 16-32n хромосома доранд. Дар ситоплазма 2 минтақаро фарқ мекунад: наздиядроғӣ ва канорӣ. Дар минтақаи наздиядроғӣ органеллаҳо ва донаҳои хурди азурофилӣ мавҷуд аст. Минтақаи канорӣ ё эктоплазма ҳосияти сусти базофилӣ дошта, дар он элементҳои ситоскелет хуб инкишоф ёфтаанд. Мегакариоситҳои фаъолшуда- андозаашон 50 - 100 мкм буда, ядро калон, ҳиссаҷадор ва полиплоидӣ (то 64 n) доранд. Дар ситоплазма донаҳои сершумори азурофилӣ чамъ шуда, ба гурӯҳҳо муттаҳид мешаванд. Минтақаи шаффофи эктоплазма нест шуда, он бо донаҳо пур мешавад ва бо ҳамроҳии плазмолемма псевдоподияҳоро ҳосил мекунад. Псевдоподияҳо ба намуди изофаҳои борик ба самти рағҳо равона шуда, дар оянда аз он тромбоситҳо чудо мешаванд. Дар оянда дар ҳуҷайра везикулаҳо ҳосил шуда, аз онҳо мембранаҳои демаркатсионӣ ташаккул меёбанд. Мембранаҳои демаркатсионӣ ситоплазмаро ба қисмҳо чудо карда, дар онҳо 1-3 дона доранд (лавҳачаи хунии оянда). Дар ситоплазма микдори рибосомаҳои озод ва тӯри эндоплазми донадор кам мешавад. Дар ситоплазми мегакариосити болиғ се минтақаро фарқ мекунад: наздиядроӣ (перинуклеарӣ), мобайнӣ ва канорӣ. Минтақаи наздиядроӣ дорои комплекси Голҷӣ, тӯри эндоплазми донадор ва суфта, донаҳо, сентриолаҳо ва микронайчаҳо аст. Ин минтақа баъди чудошавии тромбоситҳо бо ядро пайваста боқӣ мемонад.

Минтақаи мобайнӣ системаи инкишофёфтаи ҳубобчаҳо ва найчаҳоро (системаи демаркасионии мембранавӣ) дорад, ки ба мембранаи ҳуҷайравӣ гузашта, вазифаи маҳдудкуниро (разграничительную) ҳангоми ташаккулёбии майдонҳои тромбоситарӣ иҷро мекунанд. Минтақаи канорӣ аз элементҳои ситоскелет ташкил ёфта, дар ин минтақаи ситоплазма равандҳои демаркатиҷа фаъолна мегузарад. Дар он псевдоподияҳои протромбоситарӣ ташаккул ёфта, бо сӯроҳии капилляри синусӣ ворид шуда, дар он ҷо ҷудошавии тромбоситҳо ба амал меояд. Баъди ҷудошавии тромбоситҳо дар мегакариоситҳо ядрои ҳиссаҷадор ва ситоплазмаи борик боқӣ мемонад. Ин гуна мегакариоситро мегакариоситҳои резидуалӣ меноманд. Дар оянда онҳо ба вайроншавӣ дучор мешаванд. Тромбопоэтин гормони пептидӣ буда, ҳамчун омилӣ сабзиш ва инкишофи мегакариоситҳо зарур аст. Гормони мазкур асосан дар чигар ва бо дараҷаи кам дар гурдаҳо, мушакҳои кундаланграх синтез мешавад. Тромбопоэтин коркард ва дифференсироваки мегакариоситҳои мағзи сурхи устхонро танзим намуда, раванди тромбоситопоэтро фаъол менамояд.

Охунҷон Раҳимов,
донишҷӯи
ихтисоси тиббӣ-ташхисӣ